

‘ZONDER **FELICIA** WAS IK CRIMINEEL GEWORDEN’

Ze noemt zichzelf stronteigenwijs. Maar Felicia Molema zal een jongere niet gauw opgeven. In haar doorzonwoning in Assen geeft ze dakloze boeffjes die overal zijn vastgelopen een thuis. ‘Reguliere hulpverlening? Dat heeft mij nooit geholpen.’

T en kalme wijk in Assen-Oost. Tuinen die naar vast recept zijn vormgegeven. Bewoners van dit stadsdeel stralen uit: wij lopen keurig in de pas. Slechts één voortuin trekt al van verre de aandacht. Bloemen en planten verdringen zich rond de voordeur. De voortuin is opgeleukt met 'het homozitje', compleet met een nicherige, roze theepot. 'Van mooi tot maf' staat er in zwierige letters boven de entree. 'Die naam heb ikzelf bedacht', zegt bewoonster Felicia Molema (40). Met haar tengere gestalte, lichtblauwe ogen, steile blonde haren en kwieke tred oogt ze als een meisje. 'Mensen vragen: "Moet je het niet omdraaien? Van maf tot mooi"? Dan zeg ik: "Nee. Iedereen heeft het recht een beetje maf te blijven". Mensen vinden mij ook maf, want wie neemt er nou dit soort boefjes in huis? Maar ik ben strontgeenwijs. Als ik iets wil, dan gebeurt het. Linksom of rechtsom.'

Verplichte hulpverlening

Vernieuwende, kleinschalige hulpverleningsinitiatieven worden veelal geboren uit woede en frustratie. Zo ook bij Felicia Molema. Aanleiding: contact met een meisje met wie het zichtbaar slecht ging. Na de echtscheiding waren zij en haar broer aan hun alcoholverslaafde moeder toegevoegd. 'Ik heb bureau Jeugdzorg ingeschakeld, de kinderen zijn in een woongroep geplaatst, maar daar ging het verder bergafwaarts', zegt Molema. 'Uiteindelijk, in 2004, heeft hun vader mij ingehuurd om het tweetal onderdak te bieden en voor hen te zorgen. Dat kon deels worden betaald uit het persoonsgebonden budget (pgb).' In de maanden die volgen, doet de mond-tot-mondreclame zijn werk. 'De jongens die hier aankloppen, komen in de regel niet eerlijk aan hun geld en hebben fikse schulden. Door hen een dak boven het hoofd te bieden, verleen ik een basis van waaruit zorg en hulpverlening mogelijk is. Die hulpverlening is voor iedereen verplicht: een voor-

waarde om hier te kunnen wonen. Deze jongeren zitten niet voor niets in de ellende. Ik zorg ervoor dat ze bij gedreven hulpverleners terecht komen, die hen daadwerkelijk helpen. Op school schakelen we een orthopedagoog in. Ik zorg ook voor een kort lijntje met de mentor, want op een gegeven moment krijgen ze allemaal een terugval en denken ze: laat maar, het heeft toch geen zin. Probleem is het blowen. Met de twee jongens die bij mij wonen en wiet roken, is nu afgesproken dat ze alleen in het weekend blowen. Door de week moeten ze alert blijven. Als de school mij belt met de mededeling: "Hij heeft gespijbeld", wordt het leuk. Ik ben streng, vertel dat ze studiefinanciering krijgen en dus betaald worden om naar school te gaan. Maar ik zeg ook: "Ik weet uit eigen ervaring hoe erg het is om naar school te gaan, maar het moet. Voor je eigen bestwil. Waarom houd je het niet vol? Wie kunnen we bellen om jou daarbij te helpen?" Iedereen denkt altijd: oh, even naar school. Maar als je sinds je zestiende geen schoolbank meer hebt gezien, is die overgang loeizwaar.'

Hollandse kaaskoppen

De doorzonwoning van Felicia Molema herbergt, behalve een puberdochter, vier randgroepjongeren. Allen begin twintig, van het mannelijk geslacht, met gescheiden ouders, drugs- of alcoholproblematiek, flinke schulden, een stagnerende schoolcarrière, geen werk, geen thuis. 'Het zijn jongens die altijd hun antennes hebben uitstaan', zegt Molema, terwijl ze met rappe vingers een shagje draait. 'Ze zijn van jongs af aan gewend om zodra ze thuis komen pijlsnel de situatie in te schatten. Is vader of moeder dronken? Agressief? Kan ik beter nog even wegblijven? Ze zijn emotioneel enorm intelligent en gevoelig. Een hulpverlener die er zit voor het geld en zijn tijd volpraat, wordt feilloos ontmaskerd.'

De kamerdeur zwaait open. Bewoner Evan stapt binnen, stelt zich voor, meldt dat hij de stad ingaat. 'Ga ook even bij de gemeente langs', suggereert Molema. 'Ik hoop dat ze je ID-kaart hebben gevonden, anders hebben we een probleem.' Evan knikt. 'Doe ik.' En weg is hij. 'Op dit moment zijn we een echt Hollands kaaskoppengezin,' zegt Molema, 'maar we hebben hier ook andere nationaliteiten gehad. Heel gezellig. Af en toe vang ik ook meiden op, maar met hen heb ik minder een klik. Een meisje dat dakloos is, wordt in de regel als zielig gezien en eerder opgevangen. Jongens hebben alle ellende aan zichzelf te wijten, is de gedachte. Ze stoten overal hun neus, hebben slechte ervaringen met Jeugdzorg, ggz, reclassering en voelen zich onbegrepen. Ze hebben het gevoel dat iedereen tegen hen is, vinden alles stom en belachelijk. Hulpverlening werkt niet, is hun idee en daarom hebben ze het ook niet meer nodig. Een van de eerste dingen die wij hier doen is dat proces omdraaien. Zo van: reclassering is ook heel handig. Zij kunnen voor een woning zorgen, voor een uitkering. Het beeld dat een hulpverlener heeft van zo'n kind, klopt veelal niet. Vaak houden deze kinderen hun ouders de hand boven het hoofd, vertellen niet dat moeder verslaafd is, dat ze geen schoolboekengeld durven te vragen. Ik ga in

Felicia Molema

Onderzoek naar opvang zwerfjongeren

Twee studenten van de Hanzehogeschool in Groningen doen onderzoek naar de maatschappelijke opvang zoals die wordt geboden in 'Van mooi tot maf'. Een sterkte-zwakte-analyse moet licht werpen op de levensvatbaarheid van dit initiatief. Het onderzoek wordt verricht in opdracht van Initiatiefgroep GGZ-WMO Drenthe.

Ga voor meer informatie over het onderzoek naar www.psy.nl

het begin altijd mee naar zo'n hulpverlener en vertel het hele verhaal. Dat verklaart waarom dingen mislukken. Dan merk je dat die mensen zich gigantisch voor zo'n jongen willen inzetten. Er bestaan echt genoeg goede hulpverleners, die met hun poten in de modder staan. Als ik met een probleem zit, bel ik hen en vraag advies. Maar vooral in het begin heb ik wel gedacht: jeetje mina, wat een wereld. Blablabla. En maar vergaderen, notities schrijven en externe adviesbureaus raadplegen. De jongens die ik opvang hebben allemaal hulpverlening gehad. Als ze achttien zijn, wordt dat afgesloten. De aansluiting bij volwassenzorg hapert. De meeste knapen redden het niet zelfstandig en gaan in de fout. Als ze geen leuke vriendin tegen het lijf lopen, is de kans dat het veelplegers worden groot. Het is bij deze jongvolwassenen erop of eronder. Een cruciale fase, waarin je ze niet aan hun lot moet overlaten.'

'Rare familie'

Nederland telt zo'n 6000 zwerfjongeren. In de gemeente Assen schatten insiders dat aantal op vijftig tot tachtig. Voor Robert (20) en Kees (22) is het overleven op straat verleden tijd. Sinds drie maanden beschikken ze elk over een eigen kamer in huize Molema, voorzien van computer en televisie. 'Ik ben met Felicia in contact gekomen door de reclassering', zegt Robert, terwijl er een tobberige schaduw over zijn lange, smalle gezicht glijdt. 'Ik had gezeten, wegens diefstal enzo. Als je op straat leeft, is het leven vele malen duurder. En werken lukt ook niet als je onder een brug slaapt. Je kunt moeilijk een wekker verstoppen in de bosjes.' Robert komt uit een 'rare familie, waar veel ruzie was en erge dingen zijn gebeurd. Wat er allemaal mis is

Evenals Robert kent ook Kees – op het oog een frisse Hollandse jongen – Felicia Molema uit het randgroepjongerencircuit. Zijn jeugd typeert hij als 'nogal heftig'. 'Mijn ouders waren allebei verslaafd. Aan alle denkbare soorten drugs. Op een gegeven moment besloot mijn moeder naar een afkickkliniek te gaan. Mijn vader wilde niet mee en ze zijn gescheiden. Samen met mijn moeder, broer en zus heb ik anderhalf jaar in die afkickkliniek gewoond. Daarna zijn we naar Assen gegaan. Daar is ze weer gaan gebruiken. In mijn puberteit ben ik bij een vriendin gaan wonen, die op kamertraining zat. Dat raakte uit, ik blowde, school was een drama, mijn leven één grote puinhoop. Nu zit ik gelukkig hier. Dit huis straalt echt warmte en huiselijkheid uit. Kinderen uit de buurt zeggen: "Jullie wonen in dat drugs-pand met al die alcoholisten". Maar wij wonen toevallig wel in het mooiste en gezelligste pand van de hele straat. Mensen beseffen niet hoe belangrijk het is om ergens te wonen waar je je op je gemak voelt. Zonder huis gaat alles mis.' Ook Kees gaat sinds september weer naar school en volgt de opleiding installatietechniek. 'Wat ik wil met de rest van mijn leven? Hetzelfde wat iedereen wil. Huisje, boompje, beestje. Een normaal leven. Dat begint met school. Diploma's halen. Mijn schuld van zo'n 4.000 euro saneren. Het komt vast goed. Ik denk dat ik nu een beetje verstand heb gekregen en geen rare dingen meer doe.'

Eigenwijze optimist

Felicia Molema is in Assen en omstreken zowel beroemd als berucht. Haar betrokkenheid en oprechtheid worden geroemd, haar ijzeren wil gevreesd. Politie en Justitie, bureau Jeugdzorg, de reclassering, de ggz, de leerplicht-

'DIT HUIS STRAALT WARMTE EN GEZELLIGHEID UIT'

gegaan, wil ik niet gepubliceerd hebben', zegt hij gedeceerd. 'Op een gegeven moment ben ik in de gevangenis beland. Toen ik daaruit kwam, was er niets geregeld en stond ik op straat. Ik ben gaan werken, kreeg een vriendin bij wie ik kon wonen, maar dat raakte uit. Toen had ik weer geen onderdak. Nu zit ik hier en wil beginnen met een schone lei. Ik heb studiefinanciering en ben zojuist begonnen met de opleiding sociaal-cultureel werk. Bij Felicia voel ik me veilig en thuis. Je hoeft niet te stressen, want ze helpt je met alles. Heel anders dan de reguliere hulpverlening. Daar zitten mensen die ja en amen knikken en een volgende afspraak maken. Kijk, hulpverleners hoeven niet op je lip te zitten. Maar je moet wel iets aan ze hebben. Iemand als Felicia stimuleert je om het roer om te gooien, om de kans die ons nu wordt geboden te grijpen. Toch betuttelt ze je niet; ze behandelt ons als volwassenen. "Zorg goed voor jezelf", dat is hier het motto. Schoonmaken, afwassen, afruimen doen we met zijn allen, zonder corveelijsten. Koken vind ik ook leuk. Pasta. Of kip met rijst. Lekker toch?'

Over de jongeren die opgevangen zijn in 'Van mooi tot maf' is het boek *Zwervend door het leven*, van Marcella Kleine verschenen. Het boek is te bestellen bij initiatiefgroep. ggzwmw@web.nl. € 17,90 inclusief verzendkosten.

ambtenaar, het maatschappelijk werk, uitkeringsinstanties en beleidsmedewerkers: iedereen kent haar missie en weet dat er met deze gedreven, eigenwijze optimist, die nooit om tekst verlegen zit, niet te spotten valt. De wijk-agent en de contactpersoon van de reclassering komen regelmatig buurten. Enkele ouders helpen door de administratie te doen of met de jongeren te gaan sporten. Inmiddels hebben zeven bewoners het 'woon en doe-gezin' verruild voor een eigen woning. Twee zijn er inmiddels weer thuisloos en aan lager wal. 'Als je leven lang alles fout is gelopen, los je dat niet in een paar jaar even op', oordeelt Molema. 'In elk geval heb ik nog wel contact met die jongeren.' Het woordje 'opgeven' past niet in haar vocabulaire. Toch heeft ze één keer een jongen die niet naar school wilde en geen hulpverlening duldde het huis uitgezet. 'Zo iemand kan ik niet verder helpen.' En als een bewoner met politie of justitie in aanraking komt, is het ook einde verhaal. Maar de jongen die met haar pinpas honderd euro voor zichzelf had gepind mocht, na een time-out en het aanbieden van excuus, terugkomen. 'Sorry zeggen en sorry doen is ook iets wat deze jongeren moeten leren.'

Leven op pepernoten

'Kijk uit ik heb een teringbui', staat er op het T-shirt van bewoner Jan (20). Maar Jan lacht. Altijd. Zelfs als hij van binnen huult. 'Als je verdriet hebt en ook nog echt je tranen laat gaan, is het dubbelop. Dat gaat niet werken', luidt zijn laconieke commentaar. Jan is de enige bewoner zonder

jeugdzorgverleden. Toch was ook zijn jeugd allesbehalve zorgeloos. Gescheiden ouders. Veelvuldige ruzies met zijn stiefvader doen hem besluiten bij vader en diens nieuwe vriendin te gaan wonen. Ook daar is het hommeles. Hij wordt de deur uitgezet, slaat in de tuin de boel kort en klein. Vader doet aangifte. Jan keert terug naar moeder. De ruzies met de stiefvader escaleren. Het Groningse Hoendiephuis lijkt uitkomst te bieden, maar al na enkele weken wordt hij ook daar weggestuurd. Hij gaat zwerven, steelt een bestelbusje, waarin hij een week slaapt en leeft op pepernoten. 'Op straat staan is het ergste wat een mens kan overkomen. Het gevoel dat je geen plek hebt om heen te gaan, dat je niet weet wat je te wachten staat, is zo kut. Via mijn tante en moeder ben ik met Felicia in contact gekomen. Sinds begin december woon ik bij haar. Ze zorgt dat we onze afspraken nakomen, dat we normaal eten. Ze biedt een luisterend oor en een gezellige sfeer; echt een thuisvervangende situatie. Reguliere hulpverlening? Dat heeft mij nooit geholpen. Ik ben nu getest op adhd. Stel dat ik dat heb, dan kijken ze in hun boekje welke behandelmethodes daarbij past. Maar ze moeten naar het individu kijken en zich afvragen: wat werkt voor deze persoon? Ze moeten doen wat mensen willen. Als ik langer op straat was gebleven, was ik een echte crimineel geworden. Ik ben nu aan het solliciteren en wil graag vrachtwagenchauffeur worden. Ik wil gelukkig worden, een eigen huisje hebben, een leuke baan, vrienden om me heen. En ik wil een zoonnetje. Die moet Jan heten.'

'OP STRAAT STAAN IS HET ERGSTE WAT EEN MENS KAN OVERKOMEN'

Geld is een levensgroot probleem in huize 'Van mooi tot maf'. Jongeren met een justitieel keurmerk kunnen geen aanspraak maken op een persoonsgebonden budget. Momenteel is er voor eten en drinken iets meer dan twee euro per persoon per dag in kas. Maar Felicia Molema laat het er niet bij zitten; een advocaat speurt naar de mazen in de wet. 'Als die financiering rond komt, hoop ik dat ook elders in Nederland dit soort initiatieven van de grond komt. Alles wat je nodig hebt, is iemand met affiniteit voor dit soort jongeren, een huis van de woningstichting, financiering en wellicht een soort keurmerk. In *no time* kan zo iets draaien. Het is spotgoedkoop en doordat het zo kleinschalig is en lijkt op een gezin, werkt het ook beter. Mijn levensmotto is: je moet doen wat werkt. En dit werkt, dat hebben we nu wel bewezen.'

Evan, Robert en Kees zijn gefingeerde namen